

Prevederile Bugetului de stat pentru 2018 pentru sistemul judecătoresc, procuratură și sistemul penitenciar

Autor: Ion Guzun

Prezentul document analizează prevederile proiectului Legii bugetului de stat pentru 2018 al sistemului judecătoresc, al Procuraturii și organelor lor de administrare, precum și al sistemului penitenciar, inclusiv cu referințe la Cadrul bugetar pe termen mediu (2018-2020) aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 609 din 28 iulie 2017. Bugetul de stat pe anul 2018 în domeniul justiției este în continuă creștere. În perioada 2015 – 2018, cheltuielile pentru justiție au crescut de la 561.1 mln lei la 905.3 mln lei (sau cu 61.34%), iar sistemul penitenciar de la 362.7 mln lei la 673.2 mln lei (sau cu +86.61%). Conform structurii cheltuielilor bugetului de stat conform clasificăției funcționale pentru 2018, cheltuielile pentru justiție (inclusiv capitolele „magistrat”, „procuratura”, „probațiunea și alte servicii în domeniul justiției”) reprezintă 2.2 % (sau 905.3 mln lei) din totalul cheltuielilor din Legea bugetului de stat, iar sistemul penitenciar 1.6% (sau 673.2 mln lei). Creșterea pentru Procuratură s-a datorat în special majorării salariilor și pensiilor procurorilor, pentru sistemul judecătoresc - construirea noilor sedii ale judecătoriilor, construcția Penitenciarului din mun. Chișinău, a casei de arest din mun. Bălți și reconstrucția a două penitenciare (nr. 3 și 10). În Legea bugetului pentru 2018 sunt incluse acțiuni ce țin de implementarea unor reforme în curs (de ex. optimizarea hărții judecătorești, Planul național de acțiuni pentru implementarea Acordului de Asociere Republica Moldova – Uniunea Europeană în perioada 2014-2016, Strategia de dezvoltare a sistemului penitenciar pentru anii 2016-2020), nu este clar în ce măsură este vreo acoperire financiară pentru implementarea unor proiecte de documente de politici relevante în curs de elaborare și aprobare (PNADO III¹, SRSJ II² ș.a.).

Consiliul Superior al Magistraturii și sistemul judecătoresc

Hotărârea Guvernului cu privire la aprobarea Cadrului bugetar pe termen mediu (2018-2020) nr. 609 din 28 iulie 2017, indică următoarele priorități pentru domeniul „Justiție”: Asigurarea calității actului justiției; Majorarea credibilității Rapoartelor de expertiză îndeplinite de către experții judiciari; Asigurarea calității actului de justiție și a eficienței sistemului judecătoresc; Asigurarea implementării politicii penale a statului; Creșterea nivelului de performanță a judecătorilor și procurorilor, precum și a altor persoane care contribuie la realizarea justiției în Republica Moldova, ș.a.

Pentru anul 2018, cheltuielile executate pentru CSM, inclusiv pentru activitatea sistemului judecătoresc, sunt estimate la 387,242.4 mii lei, ceea ce reprezintă o descreștere cu aproximativ 10% față de 2017 (bugetul precizat) și o creștere cu 3% față de 2016 (bugetul executat). Prin hotărârea CSM nr. 601/27 din 21 septembrie

¹ Planul Național de Acțiuni în domeniul Drepturilor Omului (2018 – 2020), aprobat prin hotărâre de Guvernul la 7 noiembrie 2017. Pentru mai multe detalii a se vedea la http://gov.md/sites/default/files/document/attachments/intr21_81.pdf.

² În luna noiembrie 2017, Ministerul Justiției a solicitat propuneri pentru îmbunătățirea noii Strategii de Reformă a Sectorului Justiției. La 12 decembrie acest document era încă în proces de elaborare și nu a fost făcut public.

2016³, CSM a aprobat proiectul de buget a instanțelor judecătorești pentru anul 2018 în mărime de 402,382.2 mii lei, ceea ce reprezintă o diminuare cu mai mult de 3% față de bugetul de stat aprobat de Guvern. Această informație poate fi vizualizată mai jos.

Tabelul 1 Bugetul Consiliului Superior al Magistraturii (2016 – 2018)

	2016 executat (mii lei)	2017 precizat (mii lei)	% cu anul precedent	2018 proiect (mii lei)	% cu anul precedent
Bugetul de stat	375,862.0	428,569.3	+16%	387,242.4	-10%
Buget aprobat de CSM	362,385.2 ⁴	402,104.3	+11%	402,382.2	+0.07%

Sursa: Documente de suport la proiectul Legii bugetului de stat pe anul 2018

Limitele de cheltuieli și principalele priorități/măsuri sectoriale pe anii 2018-2020 din Hotărârea Guvernului cu privire la aprobarea Cadrului bugetar pe termen mediu (2018-2020) nr. 609 din 28 iulie 2017, stabilește detaliat categoriile de cheltuieli pentru sectorul „Justiția”. Acestea se referă la construcția clădirilor noi și/sau renovarea clădirilor existente, dezvoltarea și mentenanța sistemului informațional judiciar, dotarea CSM cu aparat poligraf și instruirea inițială și continuă a poligrafologilor antrenați în verificarea candidaților la funcțiile de judecători⁵, asigurarea instanțelor cu echipamentul necesar pentru utilizarea videoconferințelor în cadrul ședințelor de judecată, ș.a. Cea mai mare creștere sunt destinate construcției clădirilor noi și/sau renovarea clădirilor existente, necesare pentru buna funcționare a sistemului instanțelor judecătorești, echivalentul a 236.121,2 mii lei (sau +1.272%) și pentru acordarea asistenței juridice primare pentru localitățile rurale și urbane, care sunt în creștere cu 250,9 mii lei (sau +200%), (Tabelul 2).

Tabelul 2 Limitele de cheltuieli și principalele priorități/măsuri sectoriale pe anii 2018-2020

Prioritățile și acțiunile/măsurile propuse a fi întreprinse pe termen mediu pentru realizarea priorităților/obiectivelor	Costul total/impactul politicii estimat pe perioada 2018-2020 (mii lei)				
	2018	2019	%	2020	%
B. Măsurile de politici – acceptate suplimentar la linia de bază – TOTAL, din care:	32.295,0	263.713,3	+817%	276.765,4	+105
Construcția clădirilor noi și/sau renovarea clădirilor existente, necesare pentru buna funcționare a sistemului instanțelor judecătorești	20.146,3	256.267,5	+1.272%	269.058,0	+5%
Dezvoltarea și mentenanța sistemului informațional judiciar	2.516,1	0	-	0	-
Identificarea și achiziționarea/ închirierea spațiilor necesare pentru activități de asistență și consiliere	4.746,4	4.746,4	0	4.746,4	
Înființarea atelierelor comunitare de executare a muncii în folosul comunității	2.900,0	548,9	-81%	548,9	0
Acordarea asistenței juridice primare pentru localitățile rurale și urbane	251,0	501,9	+200%	752,8	+50%
Instruirea inițială și continuă a prestatorilor asistenței juridice garantate de stat	242,2	252,7	+4%	263,4	+4%

³ Hotărârea CSM cu privire la aprobarea proiectelor de buget a instanțelor judecătorești pentru anul 2018 și estimărilor pentru anii 2019-2020 nr. 181/9 din 7 martie 2017, disponibilă la <http://www.csm.md/files/Hotaririle/2017/27/601-27.pdf>.

⁴ Raportul cu privire la activitatea Consiliului Superior al Magistraturii și a instanțelor judecătorești în anul 2016, disponibil la <http://www.csm.md/files/RAPORTE/2016/RAPORTCSM2016.pdf>.

⁵ Testarea cu poligraful a candidaților la funcția de judecător este o condiție suplimentară pentru candidarea la funcția de judecător introdusă prin Legea pentru modificarea și completarea unor acte legislative nr. 326 din 23 decembrie 2013. Aceeași regulă a fost prevăzută pentru candidații la funcția de procuror. În dispozițiile finale și tranzitorii ale Legii nr. 326 arată că aceste prevederi vor intra în vigoare după crearea condițiilor necesare pentru aplicarea testării la poligraf a candidaților la funcția de judecător sau de procuror, dar nu mai târziu de 1 ianuarie 2015. Până la moment, acestor prevederi s-a conformat doar CSP pentru promoția absolvenților Institutului Național al Justiției, candidați la funcția de procuror. Document analitic, Succesele și insuccesele în reformarea justiției din Republica Moldova: 2012 - iulie 2014, CRJM, disponibil la <http://crjm.org/wp-content/uploads/2014/09/Studiu-reforma-justitiei-web-1.pdf>.

Monitorizarea externă a calității asistenței juridice calificate garantate de stat acordate de către avocați	195,9	195,9	0	195,9	0
Achiziționarea echipamentelor necesare pentru monitorizarea electronică	1.297,1	1.200,0	-7%	1.200,0	0
C. Măsurile de politici noi	8.041,3	1.085,3	-87%	1.385,3	+28%
Dotarea Consiliului Superior al Magistraturii cu aparat poligraf și instruirea inițială și continuă a poligrafologilor antrenați în verificarea candidaților la funcțiile de judecători	450,0	0	0	300,0	0
Asigurarea instanțelor cu echipamentul necesar pentru utilizarea videoconferințelor în cadrul ședințelor de judecată	2.900,0	0	0	0	0
Elaborarea ghidului consilierului de probațiune în activitatea psihologică, de conlucrare cu comunitatea și a manualului operațional al consilierului de probațiune	90,0	0	0	0	0
Dotarea cu mobilier, instalații și echipament a clădirii noi a Judecătoriai Ungheni	3.455,7	0	0	0	0
Obținerea acreditării Centrului Național de Expertize Judiciare la toate genurile de expertize judiciare	1.145,6	1.085,3	-5%	1.085,3	0

Sursa: Anexa nr. 3 al Hotărârii Guvernului cu privire la aprobarea Cadrului bugetar pe termen mediu (2018-2020) nr. 609 din 28 iulie 2017

Reieșind din tabelul de mai sus, se pare că cheltuielile destinate dezvoltării și mentenanței sistemului informațional judiciar, în contextul strămutării sediului judecătoriai Chișinău în baza Hotărârii Guvernului nr. 804 din 11 octombrie 2017 (pentru mai multe detalii a se vedea mai jos), precum și implementarea Hotărârii Parlamentului pentru aprobarea Planului de construire a clădirilor noi și/sau de renovare a clădirilor existente, necesare pentru buna funcționare a sistemului instanțelor judecătorești nr. 21 din 3 martie 2017, ar putea fi deja incluse în Legea bugetului de stat pentru anul 2018. Nu este clar în ce măsură Cadrul bugetar pe termen mediu (2018-2020) și Legea bugetului de stat pentru 2018 include cheltuieli pentru implementarea sistemului E-dosar pentru instanțele judecătorești⁶.

Prin hotărârea CSM nr. 181/9 din 7 martie 2017, s-au aprobat statele de personal ale CSM în mărime de 55 unități, dintre care 6 membri ai CSM, 5 inspectori-judecători, și 44 posturi de personal în cadrul Secretariatului CSM, inclusiv 37 funcționari publici. În comparație cu anul precedent, numărul angajaților în Secretariat a crescut cu 3 unități. Conform proiectului bugetului de stat pentru 2018, efectivul de personal în sistemul judecătoresc a fost majorat cu 61.5 unități, de la 2,673 la 2,734.5.

Prin Hotărârea CSM nr. 415/19 din 20 iunie 2017⁷, CSM a solicitat urgentarea majorării salariului funcționarilor publici și altor categorii de personal din sistemul judecătoresc, inclusiv schimbarea statutului traducătorilor și arhivarilor din instanțele judecătorești în funcționari publici. La moment, salariul de funcție al traducătorului/interpretului, care desfășoară activitate în instanțele judecătorești, este de aproximativ 1,600-2,100 lei. Astfel, interpreții/translatorii vor fi remunerați cu 3,000 – 3,800 de lei, salariile asistenților judiciari majorat până la 3,400 lei, iar salariile asistenților judiciari majorate cu o poziție pe grila de salarizare. Nu este clar dacă această solicitare a fost sau nu luată în considerare la elaborarea bugetului de stat pentru anul 2018. Conform raportului Agenției de administrare a instanțelor judecătorești (AAIJ)⁸, în 2016 în sistemul judecătoresc au activat în medie 418 judecători, iar activitatea acestora a fost asigurată de 954 de grefieri și

⁶ Pentru mai multe detalii a se vedea la <http://aaij.justice.md/ro/content/instruirea-privind-sistemul-informa%C8%9Bional-edosar-judiciar-sub-si-edosar>.

⁷ Hotărârea CSM cu privire la urgentarea majorării salariului funcționarilor publici și altor categorii de personal din sistemul judecătoresc, inclusiv schimbarea statutului traducătorilor și arhivarilor din instanțele judecătorești în funcționari publici nr. 415/19 din 20 iunie 2017, disponibilă la <http://www.csm.md/files/Hotaririle/2017/19/415-19.pdf>.

⁸ Agenția de administrare a instanțelor judecătorești, Analiza grafică privind examinarea dosarelor în instanțele de judecată pe parcursul anului 2016, disponibilă la aaij.justice.md/sites/default/files/document/attachments/analiza_grafica_pentru_anul_2016.pdf.pdf.

asistenți judiciari și 890 de persoane cu funcții non-judiciare. În anul 2016, rata personalului judiciar (grefieri/asistenți judiciari) care a asistat un judecător a constituit în medie 2,13 persoane, iar rata personalului non-judiciar a constituit în medie 2,28 persoane.

O parte importantă din cheltuielile prevăzute pentru sistemul judecătoresc, se referă la investițiile capitale. Odată cu adoptarea Legii cu privire la reorganizarea instanțelor judecătorești nr. 76 din 21 aprilie 2016 și Hotărârii Parlamentului pentru aprobarea Planului de construire a clădirilor noi și/sau de renovare a clădirilor existente, necesare pentru buna funcționare a sistemului instanțelor judecătorești nr. 21 din 3 martie 2017 (în continuare Hotărârea Parlamentului privind construcția clădirilor instanțelor judecătorești), cheltuielile pentru sediile instanțelor judecătorești sunt planificate pentru construcția unor noi sedii ale instanțelor judecătorești pentru perioada 2017 - 2027. Astfel, pentru 2018 sunt prevăzuți în total 60,146.3 mii lei pentru construcția, renovarea sau proiectarea sediilor judecătorești, ceea ce reprezintă 14% din totalul cheltuielilor pentru justiție. Lista sediilor care urmează să fie construite, este disponibilă în tabelul de mai jos.

Tabelul 3 Lista sediilor ce urmează a fi construite

<i>Instanța</i>	<i>mii lei</i>
Reconstrucția sediului Judecătoriei Chișinău, bd. Ștefan cel Mare și Sfânt, nr. 162, municipiul Chișinău	56,031.3
Construcția sediului Judecătoriei Cahul	1,714.6
Construcția sediului Judecătoriei Căușeni	685.8
Construcția sediului Judecătoriei Edineț	514.4
Construcția sediului Judecătoriei Hîncești	514.4
Construcția sediului Judecătoriei Orhei	685.8

Sursa: Legea bugetului de stat pentru anul 2018, Tabelul nr. 11 la Nota informativă la proiectul legii bugetului de stat pe anul 2018

Conform Anexei la Hotărârea Parlamentului privind construcția clădirilor instanțelor judecătorești, în perioada 2017 – 2018, pentru judecătoria Chișinău urmau să fie realizate următoarele acțiuni: Identificarea terenului pentru construcția clădirii noi, Elaborarea proiectului tehnic și obținerea documentației aferente și începerea construcției clădirii noi (pct. 8.1 – 8.3). Totuși, prin Hotărârea Guvernului nr. 804 din 11 octombrie 2017, s-a hotărât transmiterea în gestiunea Ministerului Justiției a imobilului amplasat în mun. Chișinău, bd. Ștefan cel Mare și Sfânt, nr. 162 (sediul fostului Minister al Agriculturii și Industriei Alimentare) pentru Judecătoria Centru (sediul Centru). La 12 decembrie 2017 pe pagina web a CSM nu era publicată vreo hotărâre privind care să se fi pus în dezbatere strămutarea sediului judecătoriei Chișinău (sediul Centru), informație care lipsește și în nota informativă la Hotărârea Guvernului nr. 804. În concluzie, reieșind din transferul neplanificat și inexplicabil de rapid al sediului judecătoriei Chișinău (sediul Centru) într-un alt sediu, nu este clar în ce măsură Legea bugetului de stat pentru anul 2018 include deja cheltuieli pentru amenajarea birourilor judecătorilor și angajaților, precum și sălilor de judecată și a infrastructurii pentru examinarea dosarelor și detenția persoanelor sau dacă în acest sediu pot fi amplasate toate cele 5 sedii ale judecătoriei Chișinău (Buiucani, Ciocana, Centru, Râșcani și Botanica).

Consiliul Superior al Procurorilor și Procuratura

La 25 februarie 2016 a fost adoptată Legea cu privire la Procuratură. Pe parcursul anului 2016 și 2017 nu a fost elaborat și înaintat Parlamentului includerea în bugetul de stat a prevederilor ce țin de bugetul Consiliului Superior al Procurorilor (CSP) și procuraturilor specializate, inclusiv a persoanelor detașate. Bugetul Procuraturii este unic și este administrat de Procuratura Generală. Bugetele procuraturilor specializate se reflectă separat în

bugetul Procuraturii iar Hotărârea Guvernului cu privire la aprobarea Cadrului bugetar pe termen mediu (2018-2020) nr. 609 din 28 iulie 2017 nu prevede careva cheltuieli pentru Procuratură. Astfel, bugetul de stat pentru anul 2018 conține câteva lacune - nu prevede o linie de buget separată pentru Procuratura anticorupție și Procuratura pentru Combaterea Criminalității Organizate și Cauze Speciale (PCCOCS) (art. 91 alin. (2) al Legii cu privire la Procuratură) și nu conține informații referitoare la asigurarea vieții și bunurilor procurorului (art. 62 alin. (3) al Legii cu privire la Procuratură).

Prin Legea pentru modificarea și completarea unor acte legislative nr. 152 din 1 iulie 2016, au fost făcute mai multe modificări în legislație, inclusiv care se referă la majorarea salariilor procurorilor și stabilirea unor noi coeficienți de salarizare pentru procurorii în funcție și procurorii cu funcții de conducere de la toate nivelele Procuraturii Republicii Moldova.

În anul 2018 sunt prevăzute cheltuieli pentru Procuratură în mărime de 312,378.9 mii lei, ceea ce este cu 21,626 mii lei (aprox. 6.5%) mai puțin decât în 2017 și cu 155,379.8 mii lei (aprox. 98%) mai mult decât în 2017. În același timp, pentru prima dată este indicat buget separat pentru CSP. Această informație poate fi vizualizată în tabelul de mai jos.

Tabelul 4 Sinteza programelor autorităților publice centrale incluse în bugetul de stat

Denumirea	2016 executat	2017 aprobat (precizat)	%	2018 proiect	%
Consiliul Superior al Procurorilor	0	0	-	9,736.7	-
Procuratura Generală	156,999.1	334,004.9	+212.7%	312,378.9	-6.5%
Total	156,999.1	334,004.9	+212.7%	322,115.6	-3.6%

Sursa: Anexa nr. 8 la nota informativă privind Legea bugetului de stat pentru anul 2018

Creșterea bruscă a cheltuielilor în Procuratură pentru anul 2017, este datorată calculării salariilor și pensiilor procurorilor în baza salariilor judecătorilor. Din proiectul bugetului nu este clar câte unități sunt prevăzute și în ce măsură sunt incluse salariile ofițerilor de urmărire penală, a ofițerilor de investigații și a specialiștilor detașați în cadrul procuraturilor specializate. În Procuratură se menține numărul de personal stabilit pentru 2017, în mărime de 1,420 unități, din care aproximativ 720 unități sunt procurori⁹. Astfel, limitele de cheltuieli pentru Procuratură pot fi vizualizate în tabelul de mai jos.

Tabelul 5 Limitele de cheltuieli și principalele priorități/măsuri sectoriale pe anii 2018-2020

	2015 executat (în condiții comparabile)		2016 executat		2017 aprobat (precizat)		2018 proiect	
	mil.lei	% din total	mil.lei	% din total	mil.lei	% din total	mil.lei	% din total
Procuratura	127.9	0.42	157.0	0.46	334.0	0.88	322.1	0.8

Sursa: Anexa nr. 6 la nota informativă privind Legea bugetului de stat pentru anul 2018

Deși Procuratura Generală, CSP, PCCOCS (oficiul central) și Procuratura Chișinău (oficiul central) și-au schimbat sediul în noiembrie 2017 într-o altă clădire (de la sediul amplasat pe str. G. Bănulescu Bodoni 26 la sediul amplasat pe bd. Ștefan cel Mare nr. 73), Legea bugetului nu prevede cheltuieli capitale legate de noul sediu sau infrastructura informatică.

⁹ Prin art. XXIV al Legii pentru modificarea și completarea unor acte legislative nr. 152 din 1 iulie 2016, a fost aprobat personalul Procuraturii în număr de 720 de procurori și 700 de unități de personal, inclusiv personal tehnic

În luna decembrie 2016, cu concursul Oficiului de la Chișinău a Consiliului Europei, a fost elaborat un Raport de evaluare a necesităților instituționale ale Consiliului Superior al Procurorilor pentru anii 2017-2018. Ulterior, în procesul de realizare a Strategiei de reformă a sectorului justiției, în martie 2017 CSP a beneficiat în cadrul IPD Project al Uniunii Europene de asistența unui expert judiciar/bugetar, care a elaborat Concepția Bugetară pe Termen Mediu (CBTM) a Consiliului Superior al Procurorilor. Astfel, pentru anul 2018 s-au stabilit cheltuieli de personal în mărime de 7,236.72 mii lei¹⁰. În Legea bugetului pentru anul 2018, pentru activitatea CSP este în mărime de 9,736.7 mii lei, calculat pentru un secretariat cu 34 unități de personal, 5 membri detașați permanent din rândul procurorilor și 3 membri din rândul societății civile. Salariul procurorului se stabilește în funcție de salariul judecătorului. Salariul de funcție al membrului CSP, al colegiilor CSP, al inspectorilor-procurori și procurorilor se stabilește prin Legea nr. 328 din 23 decembrie 2013 privind salarizarea judecătorilor și procurorilor.

Sistemul penitenciar

În Hotărârea Guvernului cu privire la aprobarea Cadrului bugetar pe termen mediu (2018-2020) nr. 609 din 28 iulie 2017, pentru sistemul penitenciar includ următoarele priorități: Sporirea eficienței în administrarea sistemului penitenciar, Formarea profesională a angajaților sistemului penitenciar, Modernizarea infrastructurii sistemului penitenciar, Siguranța activității de escortare și transport a persoanelor private de libertate, Dezvoltarea serviciilor medicale de calitate pentru persoanele private de libertate, echivalente cu cele prestate în sistemul public de sănătate.

Structura cheltuielilor bugetului de stat conform clasificății funcționale pe anii 2015-2018 pentru sistemul penitenciar este în continuă creștere, care se datorează în mare parte construcției Penitenciarului din mun. Chișinău, a casei de arest din mun. Bălți și reconstrucția a două penitenciare (nr. 3 și 10). Informația poate fi vizualizată în tabelul de mai jos.

Tabelul 6 Limitele de cheltuieli și principalele priorități/măsuri sectoriale pe anii 2018-2020

	2015 executat (în condiții comparabile)		2016 executat		2017 aprobat (precizat)			2018 proiect		
	mil.lei	% din total	mil.lei	% din total	mil.lei	% din total	mil.lei	% din total		
Sistemul penitenciar	362.7	1.19	394.3	1.17	499.5	1.32	673.2	1.6		

Sursa: Anexa nr. 6 la nota informativă privind Legea bugetului de stat pentru anul 2018

În bugetul de stat pentru 2018, este prevăzut un proiect finanțat din surse externe pentru construcția penitenciarului din Chișinău, în valoare totală de 139,643.4 mii lei. În perioada 2015 – 2018 au fost prevăzute și executate cheltuieli toate în sumă de 165,274.9 mii lei, după cum urmează:

Tabelul 7 Limitele de cheltuieli și principalele priorități/măsuri sectoriale pe anii 2018-2020

Prioritățile și acțiunile/măsurile propuse a fi întreprinse pe termen mediu pentru realizarea priorităților/obiectivelor	Costul total/impactul politicii estimat pe perioada 2018-2020 (mii lei)		
	2018	2019	2020
B. Măsurile de politici – acceptate suplimentar la linia de bază – TOTAL, din care:	165.727,4	-59.422,8	317.036,3

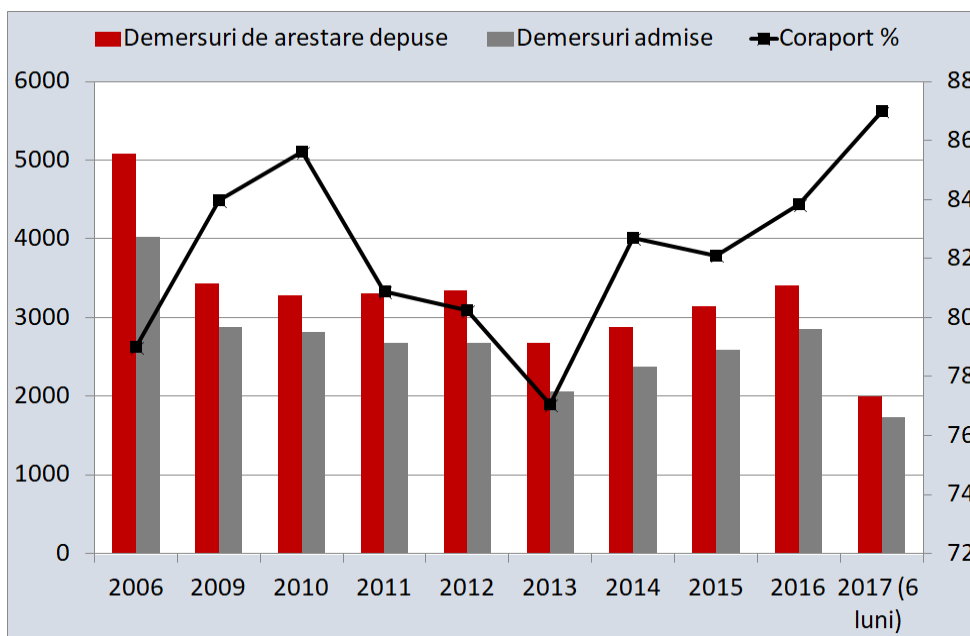
¹⁰ Hotărârea CSP cu privire la aprobarea bugetului Consiliului Superior al Procurorilor pentru anul 2018 nr. 12-132/17 din 12 octombrie 2017, disponibilă la <http://procuratura.md/file/132%20aprobarea%20bugetului%20CSP.pdf>.

Formarea profesională a angajaților sistemului penitenciar și dezvoltarea bazei materiale pentru procesul de învățământ	5.500,0	10.000,0	10.000,0
Majorarea/reducerea alocațiilor pentru implementarea Proiectului “Construcția penitenciarului din Chișinău”	98.300,0	-176.757,1	-1.700,0
Majorarea/reducerea contribuției Guvernului la Proiectul “Construcția penitenciarului din Chișinău”	10.000,0	-18.189,7	12.440,9
Asigurarea activității unității de implementare a Proiectului “Construcția penitenciarului din Chișinău”	1.700,0	1.700,0	1.700,0
Finalizarea proiectelor de investiții capitale	37.352,6	90.000,0	260.771,4
Dotarea adecvată a subdiviziunilor și personalului care execută misiuni de pază, supraveghere, escortare și intervenție cu ținută, mijloace speciale, armament (de foc și nonletale) și echipamente specifice	10.000,0	30.000,0	30.000,0
Achiziționarea și modernizarea mijloacelor auto utilizate pentru transportarea persoanelor private de libertate	824,0	824,0	824,0
Modernizarea permanentă a mijloacelor ce realizează transportul persoanelor private de libertate	50,8		
Implementarea sistemului de achiziție din comunitate a serviciilor de asistență medicală a deținuților	2.000,0	3.000,0	3.000,0
C. Măsuri de politici noi	41.000,0	72.000,0	70.000,0
Demararea proiectelor noi de investiții capitale	41.000,0	72.000,0	70.000,0

Sursa: Hotărârea Guvernului cu privire la aprobarea Cadrului bugetar pe termen mediu (2018-2020) nr. 609 din 28 iulie 2017

Cheltuielile pentru construcția penitenciarelor și caselor de arest au fost prevăzute și în perioadele anterioare, însă procesul de construcție a fost tergiversat din mai multe motive. Construcția acestora va contribui la îmbunătățirea condițiilor de detenție al deținuților (condamnați sau în stare de rest), dar și îmbunătățirea condițiilor de muncă ale angajaților sistemului penitenciar.

Figura 1. Rata de admitere a aresturilor (2006 – 2017, 6 luni)

Sursa: Centrul de Resurse Juridice din Moldova

În perioada 2016 – 2020, sunt prevăzute cheltuieli pentru modernizarea transportului destinate persoanelor private de libertate. Din prevederile Cadrului bugetar pe termen mediu (2018-2020) cât și Legii bugetului de stat pentru anul 2018, nu este clar în ce măsură sistemul penitenciar a prevăzut cheltuieli pentru asigurarea instanțelor cu echipamentul necesar pentru utilizarea videoconferințelor în cadrul ședințelor de judecată

(cheltuieli indicate la sistemul judecătoresc sau poliție). Astfel, investițiile în echipamentele video în instituțiile de detenție ar reduce substanțial cheltuielile de personal necesar la transportarea deținuților, dar și reducerea numărului de amânări ale ședințelor de judecată în legătură lipsa deținuților în ședință. Totodată, cheltuielile pentru detenția persoanelor (hrana deținuților; serviciile medicale; întreținerea și transportarea deținuților în instanțele de judecată sau pentru acțiunile de urmărire penală; subdiviziunilor și personalului care execută misiuni de pază, supraveghere, escortare și intervenție cu ținută, mijloace speciale, armament (de foc și nonletale) și echipamente specifice, ș.a.) ar putea fi micșorate prin aplicarea mai largă a altor măsuri alternative la detenție. Numărul de demersuri de arestare admise de instanțele judecătorești, ceea ce presupune și plasarea persoanelor în izolatoarele de urmărire penală, poate fi vizualizată în figura de mai jos.

Aceste cifre nu sunt de neglijat, iar aplicarea largă a aresturilor nu înseamnă reducerea cheltuielilor pentru sistemul penitenciar sau pentru sistemul de justiție. Totuși, la elaborarea și aprobarea Bugetului de stat urmează să se aprecieze în ce măsură cheltuielile destinate justiției, în special prin asigurarea calității actului de justiție și a eficienței sistemului judecătoresc și diminuarea riscului de săvârșire a unor noi infracțiuni, a menținerii securității comunitare, reducerea costurilor sociale ale executării sancțiunilor și a măsurilor penale, contribuie la reducerea populației în penitenciare.

Concluzii finale

Reieșind din cheltuielile indicate în Legea bugetului pe anul 2018, raportate Cadrul bugetar pe termen mediu (2018-2020) aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 609 din 28 iulie 2017, putem concluziona că sumele indicate la capitolul cheltuieli corespund în mare parte preioțităților stabilite pentru fiecare domeniu. Deși este remarcabilă creșterea cheltuielilor destinate sistemului de justiție de la 561.1 mln lei la 905.3 mln lei (sau cu 61.34%), iar pentru sistemul penitenciar de la 362.7 mln lei la 673.2 mln lei (sau cu +86.61%), acestea se datorează investițiilor capitale - construirea noilor sedii ale judecătoriilor, construcția Penitenciarului din mun. Chișinău, a casei de arest din mun. Bălți și reconstrucția a două penitenciare (nr. 3 și 10).

Prevederile Cadrului bugetar pe termen mediu (2018-2020) și Legii bugetului de stat pentru anul 2018, indică o creștere constată a cheltuielilor pentru CSM și sistemul judecătoresc, în special pentru construcția sediilor judecătoriilor. În acest context, rămâne incert în ce măsură cheltuielile pentru strămutarea judecătoriei Chișinău (sediul Centru) într-un alt sediu fără acordul prealabil al CSM, au fost planificate și sunt incluse în bugetul de stat pentru anul 2018. De notat că, schimbarea sediului judecătoriei Chișinău (sediul Centru) nu a fost discutată în ședința CSM, iar o hotărâre în acest sens, la 12 decembrie 2017, pe pagina web a CSM nu era publicată. Această informație lipsește și din nota informativă la Hotărârea Guvernului nr. 804 din 11 octombrie 2017.

Bugetul Procuraturii nu este desfășurat, acesta este în continuă creștere. Deși Procuratura Generală, CSP, PCCOCS (oficiul central) și Procuratura Chișinău (oficiul central) și-au schimbat sediul în noiembrie 2017 într-o altă clădire (de la sediul amplasat pe str. G. Bănulescu Bodoni 26 la sediul amplasat pe bd. Ștefan cel Mare nr. 73), Legea bugetului nu prevede cheltuieli capitale legate de noul sediu sau infrastructura informatică. În același context, bugetul CSP indicat în proiectul legii bugetului de stat este mai mare cu aprox. 2,5 mln lei, decât cel aprobat de înșiși CSP. Deși este binevenită această majorare, nu este clară destinația acestor cheltuieli.

Cheltuielile pentru sisteme informaționale (pentru instanțele judecătorești și procuratură) din Legea bugetului de stat pentru anul 2018, par a fi insuficiente și nu corespund priorităților și acțiunile/măsurile propuse a fi întreprinse pe termen mediu pentru realizarea priorităților/obiectivelor indicate în Cadrul bugetar pe termen

mediu (2018-2020). Astfel, aceste cheltuieli urmează să fie majorate, iar ulterior pot fi revizuite capitolele de cheltuieli care influențează majorarea altora – de ex. hrana deținuților; serviciile medicale; întreținerea și transportarea deținuților în instanțele de judecată sau pentru acțiunile de urmărire penală; subdiviziunilor și personalului care execută misiuni de pază, supraveghere, escortare și intervenție cu ținută, mijloace speciale, armament (de foc și nonletale) și echipamente specifice, ș.a.

Notă de limitare a responsabilității

Prezentul document a fost elaborat de Centrul Analitic Independent Expert-Grup în cadrul proiectului „Procesul bugetar în Republica Moldova: monitorizarea transparenței și promovarea controlului public” finanțat de Fundația Soros-Moldova.

Totodată, numai autorii sunt responsabili de afirmațiile din acest document, care nu sunt în mod necesar împărtășite de finanțator sau de persoanele care au făcut comentarii.

Expert-Grup nu adoptă poziții colective.